

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Одним із пріоритетних завдань, визначених Національною доктриною розвитку освіти в Україні¹, є створення передумов для виховання особистості, здатної творчо мислити, самостійно приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни в умовах докорінної перебудови всіх сфер життєдіяльності суспільства. У зв'язку з цим нині відбувається модернізація національної системи освіти та вироблення новітніх концепцій виховання людини.

Розвиток творчої особистості потребує відповідних умов, від яких залежить його ефективність, продуктивність виявів особистості як суб'єкта діяльності. Цьому найбільшою мірою сприяє навчально-виховний комплекс з єдиними підходами та вимогами до кожної дитини, наданням їй максимальних можливостей для виявлення і розкриття творчих здібностей, обдаровань на всіх етапах – від дошкільника до молодшого школяра і в подальшому житті.

Особистість кожної людини завжди є складним і унікальним утворенням, що постійно розвивається. Ця особливість стосується і студента.

Сьогодні становлення творчої професійної діяльності студентів необхідно здійснювати виключно на особистісній основі, з максимальним розвитком у них готовності до творчості².

Джерелом творчої активності студентів є, перш за все, інтерес до процесу та результату своєї праці. Посилена увага педагогічної науки і практики до розвитку творчої активності студентів знаходить своє вираження й у розробці та застосуванні ідей проблемного навчання, котре засноване на активізації мислення студентів у процесі самостійної діяльності.

Потреба творчості зумовлюється самою природою педагогічної професії, оскільки діяльність викладача йде поруч з діяльністю студента і залежить від різних факторів — особистості викладача, нестандартного рішення, цілого ряду педагогічних ситуацій, неповторності особистості студента та ін. З огляду на це, діяльність педагога не може бути стандартизована і потребує творчості.

Творчість є особливим видом діяльності, яка створює якісно нові матеріальні і духовні цінності або висуває нові, ефективніші способи розв'язання тих чи інших наукових, технічних, соціальних та інших проблем³.

Суттєвим для педагогіки є розуміння дитячої творчості як процесу засвоєння матеріальних і духовних цінностей, що накопичені людством. Саме за таких умов і формуються якості творчої особистості. Орієнтація в якостях творчої особистості дає змогу своєчасно виявити творчі здібності, зосередити увагу на їх розвитку, застерегти їх від згасання [1, 60].

Проблемам творчої діяльності викладача присвячені праці видатних педагогів В. О. Сухомлинського, Ш. О. Амонашвілі, Ю. К. Бабанського, Л. І. Рувинського, О. Г. Мороза, Т. Л. Пономаренко, Н. Ф. Кичук та ін.

¹ Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – № 1. – С. 22-25.

² Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. – К., 1991. – 96 с.

³ Гирнинов Г. Наука и творчество. – М., 1979. – С. 67.

Творчість – це не просто окрема сторона педагогічної діяльності, а найбільш вагома і необхідна її характеристика. В. О. Сухомлинський наголошував, що робота вчителя – це творчість, а не буденне заштовхування в дітей знань⁴. Ш.О. Амонашвілі під творчістю розглядає натхнення в роботі з учнями⁵. Л.І. Рувинський дає визначення педагогічній творчості як пошуку вчителем нових розв'язків у постановці нових завдань, застосування нестандартних прийомів діяльності. Ю.К. Бабанський зазначав, що різноманітність умов і можливостей їх застосування у ході уроку об'єктивно ставлять вчителя перед необхідністю приймати нестандартні рішення, що власне і є творчістю⁶.

Творчі можливості особистості викладача — величина непостійна, це результат розвитку особистості, результат цілеспрямованого й організованого впливу на їх формування. Природа педагогічної професії потребує творчості в її багатогранності застосування та впливу. Без творчих якостей викладач як професіонал немислимий.

За словами Ш.О. Амонашвілі, існує три основних джерела творчості: спілкування з іншими викладачами, в якому розвивається, уточнюється і збагачується власний досвід; література та натхнення в роботі з студентами.

У наш час надзвичайно важливий розвиток майбутніх вчителів, а особливо їх творчий потенціал. Слід зауважити, що на сьогоднішній день з появою новітніх технологій потреба у більшій креативності вчителя зростає. Вміння використовувати різноманітні методи навчання та впроваджувати щось нове – підвищує кваліфікаційний рівень майбутнього спеціаліста⁷.

Вміння бачити творчі прояви студентів не тільки на заняттях, але й в іншій діяльності. Творчі вміння найчастіше розкриваються саме в тій діяльності, до якої в студента є спеціальні здібності. Заохочення проявів спеціальних здібностей студентів може сприяти формуванню в них індивідуального стилю діяльності, що характеризується самостійністю і креативністю.

Для успішного формування творчих умінь майбутніх учителів початкової школи необхідно ширше впроваджувати в навчальну практику гуманістичний принцип організації освіти, коли в центрі навчально-виховного процесу знаходиться особистість студента з її потребами, інтересами і можливостями, а функцією педагога є не допустити згубної дії зовнішніх чинників на формування творчих умінь студентів, стимулювати розвиток творчих умінь⁸.

Отже, розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя початкової школи нині є надзвичайно важливим, чому сприяє послідовне та упорядковане застосування методів, що підвищують творчі вміння студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

⁴ Сухомлинский В. А. Разговор с молодым директором школы. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1982. – 206 с.

⁵ Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Мн.: Университетское, 1990. – 360 с.

⁶ Бабанский Ю. К., Поташник М. М. Оптимизация педагогического процесса: (В вопр. и ответах). – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Рад. шк., 1984. – 287 с.

⁷ Пріма Р. М. Професійна мобільність майбутнього вчителя початкових класів : навч.-метод. посіб. / Раїса Миколаївна Пріма. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 128 с

⁸ Сидоренко Т. Творчість у діяльності вчителя // Рідна школа - 2001.-№5.-С.55-57